

Картотека

Арадай аман зохеол

Устное народное творчество

Онъһон угэнууд ба хошоо угэнууд

«Угаа уһанда хаяхагүй,
гарбалаа газарта хаяхагүй»

Аяга сай эдээнэй дээжэ,
"А" үзэг эрдэмэй дээжэ

Модоной үндэһэн газар доогуур,
хүнэй үндэһэн газар дээгүүр,

Абын хургаал – алтан,
Эжын хургаал – эрдэни.

Үбгэн хүндэ үргэмжэ
хэрэгтэй,
Залуу хүндэ хургаал
хэрэгтэй.

Зобонгүй хүн
болохогүй,
Турангүй мал
болохогүй.

Мэдэжэ байхааа үлүү
эрдэм үгы,
Мэндэ ябахааа үлүү
жаргал үгы.

«Маара маарааар мал
болохо, бархира
бархирхаар хүн болохо

Тоолуур ба жороо угэнууд

Считалки и скороговорки

«Барбаадай, Батан Туулай,
Тоохон Тобшо, Толи Байса,
Бишыхан Шэгшүүдэй»

Тээ тэндэ
Арбан табан
Табан тарбаган.
Яагаа олон
Арбан табан
Тарган тарбаган бэ.

Дабаан дээрэ даха үгы,
Даха дээрээ хуяг үгы.
Талын табан
Тарган тарбаган.

*Годин хорхой,
Гутал дүтэл,
Табхай зурааша,
Долгор наймааша,
Югөөрхэй абаахай.*

Нэгэ юу?

Нэтэрүү Шиираб Шодхооной,
Хоёр юу?

Хурдан Шархан Түйтын,
Гурба юу?

Гүйдэг Гарма Дашабалай,
Дүрбэ юу?

Дархан Сампил Дондогой,
Таба юу?

Табхар Норбо Бамбуудайн,
Зургаа юу?

Зурааша Дашадоржо Түнжын , дэргэдээн, доргодоон, дохолоон,
барабаан, наагуул, госхоол, хырыстиил, пахатиир, шахатиир,
үгышье наа, ээрэ, мөөрэ, хоори, шүүгэ, лүүгэ, пяата, шоото, эб,
дүб, ооно, хороол, пошел домой

Жороо үгээ
Жороолуулая.

Уран үгээ
Урилдуулая.

Хурдан гэгшын
Хурса хэлэтэй болое.

Шэнхинэбэ, хонхинобо, жэнгинэбэ, жэргэмэл жэрьебэ
Хахираба, харьяба, шарьяба хадын хара хайр шулуун
Тоншобо тоншобо, тархяа үбдэбэ тэнэг тоншуул.

Түйсэ руу бүмбэс гээ.

Саашаа – наашаа,

Дүүжэн – даажан.

Хойшоо – урагшаа,

Дүүжэн – даажан.

Дээшээ – доошоо,

Дүүжэн – даажан.

Иишээ – тиишээ,

Дүүжэн – даажан.

Зүүлжээ – баруулжаа,

Дүүжэн – даажан.

Һуугаа – бодоо,

Дүүжэн – даажан.

Таабаринууд - загадки

Алтан жалгын үбһэ
амталжа
ядабаб.(альган)

Баабайнь «ябая» гээ хүбүүнийнь «хэбтэе»
гээ, басаганиинь «байе» гээ.(уһан, шулуун,
хуһан)

Саб сагаан сахалай,
саһан шэнги папалай.
(айрагай тоһон)

Тархайн табан хүбүүн нэгэ
гэртэй.(бээлэй)

Баабайнь «ябая» гээ
хүбүүнийнь «хэбтэе»
гээ, басаганиинь
«байе» гээ.(уһан,
шулуун, хуһан)

Тархи дээрэмни
табжархай номон
бууна,
Тангайгаад
унанагүйб,таатай
зохид
байна.(бороо)

Урдаһаа ерэнэн айлшан уураг тараг хэшэгтэй,
хойноһоо ерэнэн айлшан
хони хурьгад хэшэгтэй.
(хабар, намар)

Ёохорой дуунууд

- Ямар сэсэг гоёб даа? (Ягаан сэсэг гоё даа)
- Ямар нютаг гоёб даа? (Тоонто нютаг гоё даа)
- Ямар наадан гоёб даа? (Ёохор наадан гоё даа)

Ерыт наашаа ёохортоо
Ёохор наадан хуушаараа
Хуушарһанаа шэнэлжэ
Шэнэ ёохор хатарая.

Хурабшын түхэрээн хургандамнайл
даа
Холшорой налархай хажуудамнайл
даа.

Аяар дүгэрэй егэрүүхэйл даа
Болихоёо болиһон егэрүүхэйл даа.
Серёжкын түхэрээн шэхэндэмнайл
даа
Шэнилснэй налархай хажуудамнайл
даа.

Арбан сагаан хургая
Адхан байжа хатарая
Аман соохи зугая
Хэлсэн байжа хатарая.
Хорин сагаан хургая
Холбон байжа хатарая
Хоолой соохи зугая
Хэлсэн байжа хатарая.
Баялаа!

